

Projekt organizacji kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej w Polsce (na podstawie programu POLKARD)

Ryszard Piotrowicz

Klinika i Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej i Elektrokardiografii Nieinwazyjnej, Instytut Kardiologii, Warszawa

Kardiol Pol 2006; 64: 1332-1334

Przedstawiony we wrześniowym numerze *Kardiologii Polskiej* smutny raport o stanie polskiej rehabilitacji kardiologicznej wykazuje jednoznacznie, że w Polsce nie istnieje nowoczesny, spójny, zintegrowany, obejmujący obszar całego kraju system organizacji i realizacji rehabilitacji.

Dlatego w ramach realizacji programu POLKARD stworzono propozycję krajowej sieci ośrodków. Projekt zawiera propozycję gradacji ośrodków kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej w Polsce na podstawie podziału administracyjnego kraju:

- 1) Powiatowy Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji Kardiologicznej (POKRK) – I° referencyjności;
- 2) Wojewódzki Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji Kardiologicznej (WOKRK) – II° referencyjności;
- 3) Regionalny Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji Kardiologicznej (ROKRK) – III° referencyjności;

W powyższym podziale uwzględniono rodzaj realizowanej kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej (stacjonarna, ambulatoryjna, domowa). Wzięto także pod uwagę minimalne kryteria, które muszą spełniać poszczególne ośrodki rehabilitacji kardiologicznej pod względem: kadry, sprzętu, warunków lokalowych, rodzaju pacjentów kwalifikowanych na rehabilitację, zakresu prowadzonej rehabilitacji kardiologicznej, zakresu aktywności edukacyjnej, zakresu aktywności naukowej.

Powiatowy Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji Kardiologicznej

Powinien stanowić podstawową jednostkę organizacyjną realizującą wczesną i późną rehabilitację kardiologiczną w trybie ambulatoryjnym i/lub domowym. Ośrodki takie powinny powstać w takiej liczbie, aby odległość od domu pacjenta nie była większa niż 30 km. Przewiduje się, że ośrodek taki może być utworzony na dwa sposoby:

1. Jako ośrodek zorganizowany na bazie już istniejących jednostek organizacyjnych (typ A):

- oddziału kardiologicznego,
- oddziału internistycznego o profilu kardiologicznym,
- poradni kardiologicznej.

Ten wariant gwarantuje:

- odpowiedni poziom prowadzonej rehabilitacji kardiologicznej,
- bezpieczeństwo pacjentów (np. w razie konieczności szybkiej hospitalizacji lub wykonania kontrolnych badań).

2. Jako ośrodek samodzielny (typ B).

Szczegóły obejmujące rodzaj kwalifikowanych do rehabilitacji pacjentów, zakres prowadzonej rehabilitacji, wymagania co do kadry oraz warunków lokalowych i wyposażenia zawarto w odpowiednich aneksach dostępnych w Internecie na stronie Grupy Roboczej programu POLKARD „Rehabilitacja Kardiologiczna”.

Wojewódzki Ośrodek Kompleksowej Rehabilitacji Kardiologicznej

Może być utworzony na bazie oddziału (kliniki) kardiologicznego lub jako ośrodek samodzielny (specjalistyczny szpital rehabilitacji kardiologicznej, oddział rehabilitacji kardiologicznej w wieloprofilowym szpitalu rehabilitacyjnym).

Powinien to być ośrodek o dominującej pozycji w województwie, prowadzący wszelkie formy stacjonarnej, ambulatoryjnej i domowej rehabilitacji, spełniający wymagania w odnośnych aneksach wymagania dotyczące kadry, organizacji i wyposażenia.

WOKRK powinien posiadać znacznie więcej personelu medycznego (o wyższych kwalifikacjach zawodowych) oraz sprzęt diagnostyczno-rehabilitacyjno-medyczny na znacznie wyższym poziomie w porównaniu z POKRK (aneksy w Internecie).

Adres do korespondencji:

prof. Ryszard Piotrowicz, Klinika i Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej i Elektrokardiografii Nieinwazyjnej, Instytut Kardiologii, ul. Alpejska 42, 04-628 Warszawa, tel.: +48 22 343 44 09, +48 22 343 45 19, e-mail: rpiotrowicz@ikard.waw.pl

- W szczególności WOKRK pełniłyby następujące role:
- diagnostyczno-leczniczo-rehabilitacyjną, ukierunkowaną przede wszystkim na pacjentów podwyższonego ryzyka, którzy nie kwalifikują się do ośrodków powiatowych,
 - konsultacyjną dla powiatowych ośrodków rehabilitacji kardiologicznej,
 - edukacyjną (szkolenia dla lekarzy, fizjoterapeutów, psychologów, pielęgniarek).

Regionalny Ośrodek Rehabilitacji Kardiologicznej

Powinien to być ośrodek wiodący w regionie obejmującym dwa, trzy województwa. Powołano 8 ROKRK (Tabela I). Ośrodki Regionalne są zorganizowane na bazie ośrodków naukowo-badawczych (instytuty naukowo-badawcze lub wyższe uczelnie prowadzące studia w zawodach medycznych lub mających zastosowanie w medycynie) lub współpracują z odnośnymi podmiotami.

Przewiduje się, że ROKRK winien realizować wszystkie działania przypisane ośrodkom wojewódzkim i ponadto:

- prowadzić badania naukowe,
- udzielać konsultacji w trybie stacjonarnym lub ambulatoryjnym dla WOKRK i POKRK,
- kształtować programy kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej w Regionie.

Komentarz końcowy

Wprowadzenie w życie proponowanej struktury organizacji kompleksowej rehabilitacji kardiologicznej wymaga sporządzenia wiarygodnej „mapy” zapotrzebowania na tę działalność, co jest ściśle związane z rozmieszczeniem i aktywnością ośrodków kardiologicznych i kardiologicznych. Należy to uczynić, wykorzystując dane z NFZ.

Struktura sieci powinna być skonsultowana i zaakceptowana przez Ministerstwo Zdrowia.

W dalszym etapie konieczne jest:

- zapewnienie środków na utworzenie nowych lub przystosowanie istniejących ośrodków do wymogów proponowanej struktury organizacyjno-kompetencyjnej,
- zapewnienie w NFZ kontraktowania wg stopnia referencyjności.

Tabela I. Wykaz Regionalnych Ośrodków Rehabilitacji Kardiologicznej wyłonionych w ramach konkursu w programie POLKARD 2006

1.	Prof. dr hab. n. med. Ryszard Piotrowicz (mazowieckie i lubelskie) Instytut Kardiologii, Klinika i Zakład Rehabilitacji Kardiologicznej i Elektrokardiologii Nieinwazyjnej 04-628 Warszawa, ul. Alpejska 42, tel.: +48 22 343 44 09; faks: +38 22 343 45 19, e-mail: rpiotrowicz@ikard.pl
2.	Prof. nzw. dr hab. n. med. Stanisław Bakuła (warmińsko-mazurskie i podlaskie) Katedra Rehabilitacji Akademii Medycznej w Gdańsku, Klinika Rehabilitacji 80-952 Gdańsk, ul. Dębinki 7, tel./faks: +48 58 349 16 40; +48 603 696 953, e-mail: rehabil@amg.gda.pl
3.	Prof. dr hab. n. med. Jacek Górski (pomorskie i zachodniopomorskie) Akademickie Centrum Medycyny Morskiej i Tropikalnej, Klinika Chorób Serca i Rehabilitacji Kardiologicznej 81-519 Gdynia, ul. Powstania Styczniowego 9 B, tel./faks: +48 58 699 84 06; +48 58 622 25 31; +48 602 122 785 e-mail: ryba@acmmmit.gdynia.pl
4.	Prof. dr hab. n. med. Piotr Dylewicz (wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie) Szpital Wojewódzki w Poznaniu, Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej 60-489 Poznań/Kiekrz, ul. Uzdrowska 2, tel./faks: +48 61 846 82 02; +48 61 846 83 00; +48 601 798 949 e-mail: cardreh@awf.poznan.pl
5.	Prof. dr hab. n. med. Anna Jegier (łódzkie, kujawsko-pomorskie) Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Katedra Medycyny Społecznej i Zapobiegawczej, Zakład Medycyny Sportowej 90-647 Łódź, ul. Plac Hallera 1, tel./faks: +48 42 639 32 15; +48 42 639 32 18; +48 601 997 354, e-mail: jegier@bg.umed.lodz.pl; prevkard@csk.lodz.pl
6.	Dr n. med. Zbigniew Eysmontt (śląskie – południe, opolskie) Śląskie Centrum Rehabilitacji w Ustroniu, I i II Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej 43-450 Ustroń, ul. Drozowa 6, tel./faks: (33) 854-16-32; 854-25-86; 854-41-85; 692-466-974, e-mail: scr@scr-ustron.com.pl
7.	Dr n. med. Wiesław Piotrowski (małopolskie, podkarpackie) Wojewódzki Szpital im. L. Rydygiera, Oddział Rehabilitacji Kardiologicznej 31-826 Kraków, oś. Złotej Jesieni 1, tel./faks: +48 12 646 80 00; +48 12 649 45 91; +48 601 891 851, e-mail: rydygier@kki.pl
8.	Dr n. med. Jerzy Rybicki (śląskie – północ, świętokrzyskie) Górnośląskie Centrum Rehabilitacji „REPTY”, Oddział Rehabilitacji Ogólnej 42-604 Tarnowskie Góry, ul. Śniadeckiego 1, tel./faks: +48 32 285 30 71; +48 32 285 41 233, e-mail: j_rybicki@cyberia.pl

30 października br. na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie
pożegnaliśmy zmarłego 20 października

prof. dr. hab. n. med. Jana Kwoczyńskiego

wybitnego kardiologa, prezesa Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego w latach 1973–1979
i Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego.

Cześć jego pamięci!

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego

Prof. dr hab. Jan Kwoczyński – jeden z ojców współczesnej polskiej kardiologii

Profesor Jan Kwoczyński urodził się w 14 maja 1915 r. w Soběslavie. Wychowywał się w Tarnowie i tam ukończył gimnazjum. Do jego klasy uczęszczał, a przez pewien czas nawet siedział z nim w jednej ławce, wybitny polski artysta Tadeusz Kantor (niektórzy uważają, że klasa ta była inspiracją dla Kantora do napisania znanej na całym świecie sztuki *Umarta klasa*). Już w gimnazjum dała o sobie znać nieprzeciętna osobowość prof. Kwoczyńskiego. Jeden z kolegów napisał o nim: *niekwestionowany prymus, kochany przez kolegów i uwielbiany przez nauczycieli*.

Po ukończeniu gimnazjum w 1933 r. prof. Kwoczyński wstąpił do wojska i dalej kształcił się w Szkole Podchorążych Sanitarnych – placówce niezwykle w owym czasie prestiżowej, której celem było kształcenie lekarzy dla Wojska Polskiego. Dyplom lekarza otrzymał na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego 28 czerwca 1939 r. W czasie kampanii wrześniowej był dowódcą plutonu XIII Kompanii Sanitarnej w XXIV Dywizji Armii Krajowej. Po przedostaniu się na Węgry został tam internowany. Uciekł z obozu internowania i przez Jugosławię i Turcję przedostał się do Palestyny, gdzie wstąpił do Brygady Strzelców Karpackich. W latach

1940–1942 pracował w szpitalu wojskowym Brygady Strzelców Karpackich w Iraku. Od 1944 r. uczestniczył w kampanii włoskiej jako lekarz VI Batalionu III Dywizji Strzelców Karpackich. W 1945 r. został awansowany do stopnia kapitana.

Po wojnie dalej kształcił się w *National Heart Hospital* w Londynie, gdzie miał okazję zdobywać wiedzę między innymi od prof. Paula Wooda. W 1947 r. powrócił do Polski, gdzie rozpoczął pracę na Oddziale Chorób Układu Krążenia Szpitala Sióstr Elżbietanek, następnie przemianowanym na Katedrę i Klinikę Kardiologii Studium Doskonalenia Lekarzy (SDL). W 1949 r. obronił pracę doktorską, której promotorem był prof. Edward Szczeklik. W tym czasie rozpoczął badania nad wektokardiografią, za które został uhonorowany w 1953 r. Zespołową Nagrodą Państwową II Stopnia. W 1954 r. otrzymał tytuł doktora habilitowanego. W latach 1958–1959 przebywał na stypendium Rockefellera na Oddziale Kardiologii *Cedars of Lebanon Hospital* w Los Angeles – szpitala kierowanego przez prof. Myrona Prinzmetala. W zespole, w którego pracach uczestniczył prof. Kwoczyński, opisano po raz pierwszy dławicę odmienną, zwaną dławicą Prinzmetala [2]. W liście skierowanym

Rycina 1. Prof. Jan Kwoczyński – oficer VI. Batalionu Brygady Strzelców Karpackich

do prof. Kwoczyńskiego 10 października 1959 r. Prinzmatal napisał: *Jan – You are a great man – mature, intelligent, well informed – and with a great spirit. Men of your type belong to the world-not one country.*

W latach 1960–1962 Profesor był ordynatorem Oddziału Chorób Wewnętrznych Centralnego Szpitala Kolejowego. W 1963 r. zorganizował Klinikę Kardiologii Instytutu Reumatologii, którą kierował do 1973 r. W kierowanej przez niego Klinice we współpracy z prof. Tadeuszem Pałką skonstruowano: aparat do pomiaru rzutu minutowego za pomocą reografii impedancyjnej, pulsmonitor i komputer rzutu minutowego.

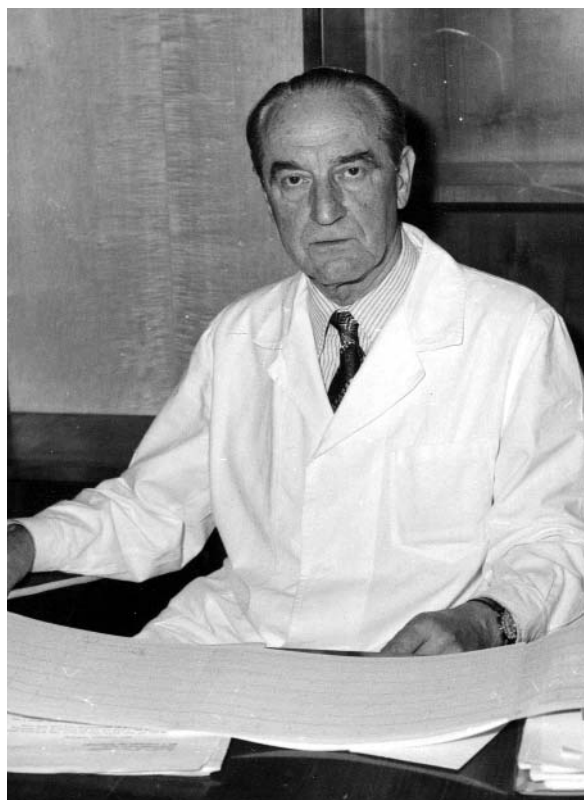
W 1967 r. Jan Kwoczyński otrzymał tytuł profesora. W latach 1973–1980 prof. Kwoczyński pełnił funkcję kierownika Katedry i Kliniki Kardiologii CMKP w Warszawie. Po przejściu na emeryturę pracował jako konsultant w szpitalu *St Luke* na Malcie, a w latach 1981–1982 był profesorem na Uniwersytecie w Jos w Nigerii. Przez dwie kadencje pełnił funkcję prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego (1973–1976 oraz 1976–1979). W 1983 r. otrzymał tytuł Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego.

Dorobek naukowy Profesora obejmuje: 120 publikacji naukowych, 16 rozdziałów w książkach i 6 monografii. Pierwszą z nich był powstały na bazie doświadczeń wojennych, wydany w 1941 r. skrypt pt. *Choroby krajów gorących*. Najważniejsze publikacje książkowe prof. Kwoczyńskiego to *Elektrokardiografia* (PZWL, trzy wydania) i *Wybrane zagadnienia kliniczne kardiologii* (PZWL, 1981).

Profesor Kwoczyński słynął wśród pracujących z nim osób jako człowiek o wyjątkowej kulturze osobistej i bardzo szerokich zainteresowaniach humanistycznych. Jego żona, Hanna Sygietyńska-Kwoczyńska, jest znanym historykiem sztuki. To właśnie ona wraz z Izabellą Galicką przypisały znajdujący się w parafii w Kosowie Lackim obraz *Ekstaza Świętego Franciszka* wielkiemu malarzowi hiszpańskiemu El Greco.

Profesor Kwoczyński był odznaczony:

- Krzyżem Walecznych w 1944 r.;
- angielskimi odznaczeniami bojowymi *Africa Star, Italy Star i Campaign Star*;
- Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski w 1978 r.;

Rycina 2. Prof. Jan Kwoczyński kierownik Kliniki Kardiologii CMKP

- Krzyżem Czynu Bojowego Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w 1990 r.;
- Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski w 2004 r.

Sekretarz PTK

Prof. dr hab. n. med. Tomasz Pasierski

Piśmiennictwo

1. Kwoczyński J. Gwiazdy wojenne. Wyd. Komandor, Warszawa 2002.
2. Prinzmatal M, Ekmekci A, Kennamer R, Kwoczyński JK, et al. Variantform of angina pectoris, previously undelineated syndrome. *JAMA* 1960; 174: 1974-800.